

УДК 338.12:637.658

О.П. КОСЕНКО, канд.екон.наук, доц., НТУ «ХП»;
М.М. ТКАЧОВ, аспірант, НТУ «ХП»

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проведено детальний аналіз існуючих методичних підходів до вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Визначено основні переваги та недоліки порівняльного, витратного та дохідного підходу. Обгрунтовано можливості використання комбінованого підходу до визначення вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Розроблено рекомендації по практичному використанні проаналізованих методичних підходів для вартісної оцінки різних об'єктів інтелектуальної власності на промислових підприємствах.

Ключові слова: об'єкти інтелектуальної власності, вартісна оцінка, методичні підходи, переваги та недоліки

Вступ. Інтелектуальна власність в цей час стала надзвичайно важливим джерелом прибутку для багатьох промислових підприємств. Правові основи у всьому світі надійно захищають всі види інтелектуальної власності (інтелектуальні технології, патенти, торгові марки і т.д.), в зв'язку з тим, що значно більша частина власності світових корпорацій зосереджена якраз в нематеріальних активах. Проведений нами аналіз інтелектуальної діяльності машинобудівних підприємств світу, України та Харківської області свідчить про те, що за останні 40-50 років в світі спостерігається зміна парадигми власності не на користь матеріальних носіїв, в результаті чого інтелектуальні активи, такі як інтелектуальна власність, людський капітал, організаційні можливості розглядаються як вирішальний фактор ефективності бізнесу та економічного зростання. Структура власності провідних компаній світу в

© О.П.Косенко, М.М.Ткачов, 2014

останній час суттєво змінилися. Якщо в 70-х роках минулого сторіччя співвідношення матеріальних та нематеріальних активів відомих в світі підприємств було паритетним (тобто 1 до 1), то вже на початку XXI сторіччя це співвідношення стало 6 до 1 на користь нематеріальних активів. А по деяким відомих корпораціям це співвідношення є навіть суттєво більшим. Наприклад, по оцінкам американських економістів Gordon V.Smith та Russel L.Parr, доля нематеріальних активів у вартості корпорації Johnson & Johnson складає 87,9%; Proctor & Gamble- 88,5%; Merck – 93,5%; Microsoft – 97,8%; Yahoo! – 98,9% [18]. Такий стан активів зобов'язує фірми з більшою активністю використовувати наявні нематеріальні активи з метою визначення

та обґрунтування шляхів підвищення ефективності процесів їх комерціалізації на власному підприємстві чи за його межами.

Надзвичайно відповідальною складовою механізму комерціалізації технологічних продуктів є оцінка вартості її об'єктів, яка складає відповідну основу для визначення та обґрунтування економічної ефективності введення інтелектуальних технологій у господарський обіг. Оцінювання інноваційної продукції, прогресивних науково-технічних розробок, результатів творчої праці представляє собою одну з найбільш важливих економічних категорій. Як вказує О.Л.Біляченко, вартісна оцінка різного роду об'єктів та результатів виробничо-підприємницької діяльності наділена великим значенням, разом з концепціями збереження капіталу оцінка визначає облікову модель; наявність дозволених альтернативних варіантів оцінки дозволяє в межах облікової політики варіювати показником прибутку. Правильне вимірювання та оцінка результатів господарської діяльності є основною метою бухгалтерського обліку, визначення об'єктивних результатів виробничої діяльності промислового підприємства [2].

Аналіз основних досягнень і літератури. Проблеми вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед них слід відмітити Біляченко О.Л.[2], Веретюк К.В. [3], Ілляшенко С.М. [4], Косенко А.В. [6], Махнушу С.М.[8], Перерву П.Г.[12], Цибульова П.М.[14], Шипову Е.В.[16] та ін.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження існуючих методичних підходів до вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності та розробка методичних рекомендацій по пріоритетному використанню кожного з них на практиці.

Матеріали дослідження. Проведене дослідження методичних підходів та реальної практики визначення вартісної оцінки інтелектуальних технологій свідчить про те, що на сьогодні ще не існує всіма признаної методики розрахунку вартості інтелектуального продукту, яка використовується за всіх умов до кожного з ОІВ. Разом з тим, теорія та практика інтелектуально-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств та організацій напручувала ряд класичних методичних підходів до визначення вартісної оцінки продуктів інтелектуальної праці, в основі яких знаходяться об'єкти інтелектуальної власності. Ми можемо стверджувати, що частіше всього використовуються три основні підходи і в їх рамках ціла низка методів розрахунку вартості ОІВ. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що така різноманітність зумовлена специфікою формування та використання інтелектуальних технологій.

В більшості випадків для вартісної оцінки інтелектуальних технологій Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 р. №1185 рекомендує використовувати признані в національній та міжнародній практиці методичні підходи [10]: витратний, ринковий або порівняльний,

прибутковий або дохідний, комбінований. Ці методичні підходи в цей час отримали свій методичний розвиток в багатьох наукових працях вітчизняних та зарубіжних авторів [1; 3; 11; 12; 16]. Детальне представлення кожного з цих підходів представлено нами на рис.

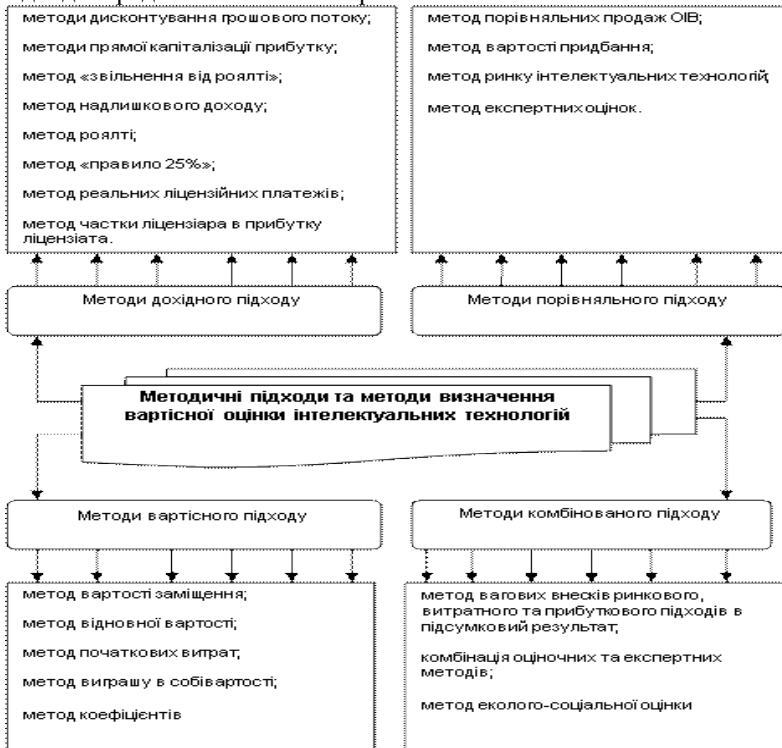

Рис. - Методична база вартісної оцінки інтелектуальних технологій

Практичне використання кожного із представлених на рис.1 підходів, в більшості випадків приводить до отримання різних по величині значень вартості оцінюваного об'єкта та дозволяє врахувати основні технічні і економічні характеристики об'єкта оцінки. З метою визначення переваг та недоліків кожного з підходів вважаємо за необхідне навести їх функціональні та розрахункові характеристики.

Витратний підхід до оцінки інтелектуальних технологій заснований на економічних принципах заміщення і рівноваги цін. В основному він передбачає розрахунок такої суми коштів, яка компенсує ліцензіару майбутні вигоди від можливого володіння інтелектуальною технологією. Ці кошти продавець (ліцензіар) може витратити на компенсацію в майбутньому можливостей даного інтелектуального продукту. Якщо ціна технології при цих вихідних посилках

буде встановлена на рівні, який перевищує поточну вартість майбутніх економічних вигод покупця (ліцензіата) від володіння технологічним продуктом, то такий продукт не знайде свого попиту. І навпаки, якщо розмір майбутніх вигод перевищує ціну, то попит на інтелектуальну технологію буде значним і ринок спровокує вст. Оновлення кращої відповідності між ціною технології і майбутніми економічними вигодами від її використання. Таким чином, комерційний потенціал даного технологічного активу формується на засадах відповідності майбутньої економічної вигоди від володіння ним.

Характеризуючи витратний підхід і його методи в цілому, слід зазначити, що вони дозволяють визначити вартість інтелектуальної технології досить точно, оскільки підраховують те, що було реально витрачено на її розробку. Витратний підхід, на наш погляд, слід використовувати по відношенню до технологічних продуктів, які не передбачають отримання прибутку, які є унікальними і не продаються. Методи витратного підходу широко застосовуються при визначенні бази для оподаткування, вони можуть бути ефективними при оцінці окремих частин бізнесу, при ліквідації компаній та їх страхуванні, під час приватизації державних підприємств. Цей підхід дає можливість поставити об'єкти оцінки на бухгалтерський облік та внести до балансу, що істотно підвищує ринкову вартість підприємства, оскільки нематеріальні активи мають високу вартість. Визначення вартості за даним підходом є менш ризиковим, оскільки він базується на фактичних витратах, а не на порівнянні продажів аналогічних об'єктів, оскільки дана інформація в основному є закритою, і не на визначенні майбутнього доходу, оскільки об'єкт може не виправдати сподівань і підприємство отримує менший дохід ніж очікує [3; 5; 8; 12; 14].

Разом з тим, ми не погоджуємося з думкою К.В.Веретюк, яка стверджує, що витратний підхід до оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності є найефективнішим, тому що вартість ОІВ складається з фактичних витрат понесених на їх створення [3]. Такий висновок нівелюється низкою складнощів і протиріч, які притаманні цьому підходу. До основних недоліків витратного підходу до оцінки вартості інтелектуальних технологій слід віднести наступне:

- балансова вартість нематеріального активу практично ніколи не відповідає її ринковій вартості;
- оцінка вартості за цим підходом відтворює лише витрати, без прибутку;
- не враховуються майбутні переваги та вигоди від використання інтелектуального продукту;
- досить часто виникають суттєві складнощі з розрахунком морального зносу об'єкту оцінки, особливо в тих випадках, коли технологічний продукт вже використовується достатньо довгий період часу (зазвичай, більше 5 років);
- не враховуються ризик отримання ліцензіатом економічних переваг технологічного продукту;
- не враховуються соціальні стандарти та демографічні тенденції;

➤ в ряді випадків виникають проблеми невідповідності витрат на створення нового об'єкту оцінки і вартістю відтворення старого об'єкту, тобто розробити новий об'єкт дешевше ніж відновити старий;

➤ методи витратного підходу непридатні для використання при виробництві принципово нової продукції, в якій використовується оцінювана інтелектуальна технологія.

Фактична наявність суттєвих недоліків витратного підходу значно звужує сферу та ефективність використання витратного підходу до вартісної оцінки інтелектуальних технологій.

В рамках *дохідного (прибуткового) підходу* вартість інтелектуальних технологій оцінюється як поточна вартість майбутніх економічних доходів, пов'язаних з володінням інтелектуальним продуктом протягом його очікуваного залишкового корисного терміну служби та визначається шляхом розрахунку приведеної до теперішнього моменту вартості прогнозованих майбутніх вигод. До економічного доходу можуть бути віднесені грошові надходження, які отримані завдяки інтелектуальному продукту, в тому числі роялті, а також економія витрат у виробництві продукції з використанням даної інтелектуальної технології. Різні методи оцінки залежатимуть від характеру нематеріального активу, від стійкості і природи доходу, від об'єктивних умов та обставин споживання технологічного продукту (див. рис.1).

Суть прибуткового (дохідного) підходу полягає у визначенні вартості інтелектуальних технологій як поточної вартості майбутніх доходів від використання даної інтелектуальної технології. Застосування прибуткового підходу ґрунтується на визначенні розміру прибутку, що асоціюється з активами, які оцінюються; ставок капіталізації (чи дисконту), які враховують ризик, пов'язаний з дохідністю відповідних інтелектуальних технологій та остаточного економічного терміну їх служби. В основі даного підходу, крім інших, лежить принцип внеску: здобуваючи додатковий виробничий ресурс ОІВ підприємець розраховує на одержання додаткового доходу або прибутку від його використання у власному виробництві. Цей дохід буде частиною загального доходу від використання всієї сукупності факторів виробництва (трудових ресурсів, основних коштів і т.п.). Причому додатковий дохід від використання ОІВ може бути викликаний двома причинами. З одного боку, використання ОІВ може привести до поліпшення якості продукції, що дозволить підняти ціну продукції і при незмінному рівні витрат одержати, відповідно, додатковий прибуток. З іншого боку, приросту доходу або прибутку можна домогтися й без росту ціни, шляхом зниження собівартості (внаслідок підвищення продуктивності праці, економії матеріальних ресурсів і т.п.) [6; 11; 12; 16].

Разом з тим, методичні підходи до оцінки ОІВ, які побудовані на роялті, на наш погляд, мають декілька важливих недоліків. Зокрема, галузева статистики в нашій країні не в повній мірі враховує всі умови створення і споживання ОІВ. Ціла низка важливих параметрів залишається поза увагою статистичних органів. Для ефективного використання методу звільнення від роялті необхідно мати

доступ до закритої та конфіденційної інформації (що недоступно більшості дослідників) або вести свою власну накопичену базу даних. Крім того, на нашу думку, отримана за цим методом величина вартості ОІВ не в повній мірі відтворює в собі унікальну цінність даного ОІВ, так як просто копіює переваги його попередника (аналога).

Узагальнюючи аналіз методів дохідного (прибуткового) підходу, можемо констатувати той факт, що цей методичний підхід універсальний, теоретично обґрунтований і дозволяє визначити саме ту вартість активу (ринкову, інвестиційну тощо), яка має бути визначена відповідно до типу здійснюваної трансакції і цілями оцінки. Основний недолік дохідного підходу – складність отримання необхідної вихідної інформації для розрахунків. Разом з тим, на наш погляд, якраз дохідний підхід є одним з найбільш перспективних для широкого використання підходів при визначенні вартісної оцінки інтелектуальних технологій.

Ринковий (порівняльний) підхід до оцінки інтелектуальних технологій являє собою процес оцінки ринкової вартості шляхом аналізу схожих нематеріальних активів, проданих або ліцензованих в недавній час, і їх подальшого порівняння з оцінюваним нематеріальним активом. Необхідну інформацію передбачається отримувати після аналізу аналогічних ринкових угод з технологічними продуктами. В принципі, на нашу думку, такий підхід був би ідеальним, якби вказана інформація мала місце. Проведені нами дослідження свідчать про те, що, по-перше, трансфертні угоди з співставними ОІВ на технологічному ринку, як правило, обмежуються рамками двох трьох підприємств або навіть підрозділів одного підприємства; по-друге, трансфертні ціни, зазвичай, складають комерційну таємницю і не підлягають розголошенню або офіційному оприлюдненню; по-третє, в зв'язку з наявністю специфічних рис ОІВ знайти для них ринкові аналоги (угоди, пов'язані з подібною технологією, з подібними ринковими умовами, аналогічними економічними характеристиками підприємств ліцензіара та ліцензіата) частіше всього є досить складною задачею, а іноді просто не представляється можливим.

Разом з тим, не дивлячись на наявність низки обмежуючих чинників, на наш погляд, ринкова вартість інтелектуальних технологій - це найбільш імовірна ціна, по якій інтелектуальний об'єкт оцінки може бути відчужений на відкритому ринку в умовах конкуренції. Таке визначення дозволяє враховувати імовірнісний характер вартості інтелектуальних технологій, який залежить від безлічі факторів, що динамічно змінюються. Ринкові умови визначення ціни цілком відповідають умовам комерціалізації інтелектуальних технологій шляхом купівлі-продажу (ліцензування) на відкритому ринку. Виходячи з цих посилок, встановлення ціни на інтелектуальні технології доцільно робити на базі ринкової вартості, яка безпосередньо пов'язана з розвитком ринку інтелектуальних технологій і забезпечує діючий механізм реалізації науково-технічних досягнень у формі інтелектуальної власності. Офіційна статистика свідчить про подальше

зростання активності у поданні заявок на ОІВ [11], що створює надійну основу для розвитку ринку інтелектуальних продуктів.

Дослідження питань розвитку ринку інтелектуальних технологій, дозволяє зробити висновок про те, що їх ринкова вартість повинна визначатися з урахуванням ринкових категорій: попиту, пропозиції, конкуренції, кон'юнктурних відношень та інших ринкових факторів, які прямо чи опосередковано впливають на процеси ціноутворення, включаючи специфічні ціноутворюючі фактори, характерні для інтелектуальних технологій. Серед них в першу чергу слід виділити «справедливу» оцінка цінності інтелектуального блага, в другу чергу відмітити той факт, що ринкова вартість передбачає величину коштів, яку можна одержати при найбільш ефективному (найбільш вигідному і для продавця і для покупця) використанні даного інтелектуального ресурсу [6; 12].

Як свідчить практика визначення ринкової вартості багатьох видів матеріальних і інтелектуальних активів промислових підприємств (нерухомості, машин, устаткування й ін.) ринковому (порівняльному) підходу належить почесне місце, так як заснований на принципі заміщення. Виходячи з цього принципу об'єкти оцінки з аналогічною корисністю повинні мати близьку за значенням вартість. Порівняльний підхід для свого практичного використання потребує інформацію про найбільш важливі техніко-економічні характеристики на аналогічні об'єкти. Причому для отримання об'єктивних (вірогідних) результатів необхідна адекватна інформація про досить велику кількість угод з технологічними продуктами (інакше вибірка, на основі якої і буде прийматися відповідне рішення не буде репрезентативною) [6; 12].

Враховуючи вказану обставину, можна відзначити, що у відношенні інтелектуальних технологій порівняльний підхід не має надто широкого використання: більшість інтелектуальних технологій унікальні по визначенню, рівень розвитку ринку інтелектуальних технологій недостатній - кількість угод з аналогічними інтелектуальних технологій не занадто велика, та й сама інформація про угоди, що вже укладені та про їх ціни практично недоступна. Проте, відзначимо важливість і цінність даного підходу, тим більше, що стосовно деяких видів інтелектуальних технологій даний метод ефективно використовується. Так, наприклад, на такому специфічному ринку, яким є ринок програмних продуктів (як ми вже відзначали, по деяких позиціях він близький до ринку інтелектуальних технологій) при оцінці деяких видів програм можна одержати достатній обсяг інформації для ефективного застосування порівняльного підходу.

Як свідчить проведений нами аналіз, порівняльний підхід до оцінки інтелектуальних технологій має свої переваги і недоліки [4]. Основною перевагою порівняльного підходу є те, що оцінювач орієнтується на фактичні ціни купівлі-продажу аналогічних об'єктів. У даному випадку ціна визначається ринком, так як оцінювач обмежується тільки коригуваннями, що забезпечують порівняність аналога з оцінюваним об'єктом. При використанні інших підходів

оцінювач визначає вартість на основі розрахунків. Порівняльний підхід базується на ретроспективній інформації і, таким чином, відображає фактично досягнуті результати здійснення угод на ринку, в той час як прибутковий - орієнтований на прогнози щодо майбутніх доходів. Іншою перевагою порівняльного підходу є реальне відображення попиту і пропозиції на даний об'єкт, оскільки ціна фактично досконалої операції максимально враховує ситуацію на ринку.

Разом з тим порівняльний підхід має ряд істотних недоліків, що обмежують його використання в оцінній практиці:

- наявність складнощів при пошуку ринкової інформації про укладені угоди з аналогічними чи в достатній мірі схожими між собою технологічними продуктами;

- поняття порівняльності між двома та більше угодами трансфертними угодами з ОІВ може бути оскаржено в багатьох випадках: для цього, зазвичай, є чимало об'єктивних та суб'єктивних підстав;

- базою для розрахунків є досягнуті в минулому фінансові результати, отже, ігноруються перспективи розвитку даної інтелектуальної технології;

- порівняльний підхід можливий тільки за наявності досить різнобічної ринкової, виробничої та фінансової інформації не тільки по оцінюваному об'єкту, але і по великому числу схожих об'єктів, відібраних оцінювачем як аналоги; на практиці ця інформація рідко є досить повною для прийняття обґрунтованого рішення щодо вартісного оцінювання технологічного продукту;

- оцінювач повинен робити складні коригування, вносити поправки в підсумкову величину і проміжні розрахунки, що вимагають серйозного обґрунтування. Це обумовлено тим, що на практиці не існує абсолютно однакових інтелектуальних технологій.

Недоліком цього підходу є той факт, що функціональна сутність інтелектуальних технологій вже сама по собі передбачає унікальність цього об'єкту, його неповторність. Це створює значні складнощі при пошуку на ринку аналогів для порівняння і певним чином обмежує сферу використання цього підходу.

У силу специфіки і різноманітності інтелектуальних технологій, а також недостатнього розвитку ринку інтелектуальної власності в нашій країні, порівняльний підхід практикуючими оцінювачами практично не застосовується, використовуються тільки окремі елементи порівняння. Економічна сторона угод по інтелектуальним технологіям, як правило, є комерційною таємницею. В даний час правомірно використовувати даний підхід для оцінки:

- програмних продуктів, оскільки їх можна уніфікувати і база даних по їх обороту накопичується досить активно у зв'язку з швидким їх старінням;

- інших об'єктів авторських прав, оскільки вивчення ринку може виявити наявність об'єктів авторського або суміжного права аналогічного типу;

- товарних знаків (ринок цього типу ОІВ росте дуже активно останнім часом, а отже, можна спробувати підібрати аналогічні угоди).

Проведені нами дослідження свідчать про те, що до застосування порівняльного підходу для оцінки об'єктів промислової власності треба ставитися вкрай обережно, тому що необґрунтоване перенесення показників з порівнянного ОІВ на оцінюваний не привів до помилкових результатів. З урахуванням ситуації, що склалася на сучасному етапі розвитку економіки країни, застосовувати статистичний аналіз в порівняльних технологіях аналізу продажів об'єктів інтелектуальної власності буде не зовсім правильним. Тут швидше за все необхідно використовувати методи експертних оцінок, які базуються на залученні до цієї роботи досвідчених експертів, думки яких можна було б використовувати для прийняття рішень про остаточну величину вартості інтелектуального продукту.

Комбінований (системний) підхід до визначення вартості різних інтелектуальних технологій інтегрує в собі три основні підходи (витратний, дохідний і ринковий), в кожному з яких використовується уніфікований набір оцінних принципів. З урахуванням різноманіття специфічних характеристик об'єктів науково-технічної діяльності, областей та умов їх використання на практиці доцільно проводити розрахунок вартості інтелектуальних технологій за декількома методиками на основі інтеграційного узагальнення показників комерційної привабливості інтелектуальних технологій та їх впровадження. Аналіз, проведений Г.Крижним, показує, що створення комбінованих методів врахування всіх чинників при вартісній оцінці ОІВ може дати значний економічний ефект при їх комерціалізації [7, с.289-291].

Найбільш популярний варіант комбінованого підходу передбачає органічне поєднання базових методичних підходів – витратного, ринкового та дохідного. Особливість в цьому випадку полягає в тому, що отримані в результаті застосування названих методів оцінки з боку покупця й продавця порівнюються шляхом зважування відповідних результатів, тобто, шляхом присвоєння вагових коефіцієнтів – $\gamma_s, \gamma_p, \gamma_m$ з урахуванням наступних факторів: а) надійності вихідної інформації, що використалася при проведенні розрахунків кожним підходом; б) кількості й характеру використаних допущень (явних і неявних), які можуть не відповідати дійсному стану речей (наприклад, при прогнозуванні майбутніх доходів, при визначенні ставки дисконту, ставки роялті та т.п.).

На наш погляд, комбіновані методи оцінки вартості інтелектуальних технологій є найбільш важливими та найбільш перспективними при розробці нових та удосконаленню існуючих методичних підходів та методів вартісної оцінки інтелектуальних продуктів. Перспективним виглядає методичний підхід, який не буде обмежуватися однозначним (крапковим) визначенням вартості технологічного продукту. Більш важливим, більш точним та більш обґрунтованим представляється визначення хоча б дворівневої оцінки вартості (мінімальне та максимальне значення), що дозволяло б визначати рівень комерційного потенціалу інтелектуальних технологій. Такий підхід надавав би можливість власнику і споживачу інтелектуальної технології розробляти і

впроваджувати заходи по покращенню стану справ з даним ОІВ, наближаючи його вартісну оцінку до найбільш бажаного значення.

Висновки. Проведений авторський аналіз існуючих методичних підходів до визначення вартісної оцінки інтелектуальних технологій показав, що наявна методична база потребує свого розвитку та вдосконалення. Кожний з аналізованих методів дозволяє встановити крапкову оцінку, яка не завжди є в достатній мірі достовірною. На наш погляд, подальший розвиток методичної бази вартісної оцінки ОІВ слід пов'язувати, по перше, з використанням інтервальної оцінки, яка, на нашу думку, є, по перше, більш гнучкою при встановленні трансферних цін в умовах мінливого конкурентного середовища, по друге, в змозі врахувати більшу кількість факторів впливу на вартість і ціну ОІВ, по третє, надає більше можливостей для ефективного проведення перемовин між розробником технології та її потенційним споживачем при укладенні трансферних та ліцензійних угод.

Крім того, існуюча методична база встановленні вартості і ціни патентів не враховує такі їх важливі характеристики як патентний пошук, імідж патенту у середовищі винахідників та споживачів, рівень цитування патентних заявок в інших патентах та в наукових публікаціях. На наш погляд, визначення вартості патенту з урахуванням індексу його цитування є досить привабливим напрямком, використання та розвиток якого дозволить патентовласникам та потенційним ліцензіатам більш об'єктивно приймати рішення при укладанні угод по комерціалізації патентів.

Список літератури: 1. *Бабій П.С.* Формування системи оцінювання інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / *П. С. Бабій* ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. — Рівне, 2011. — 19 с. 2. *Біляченко О.Л.* Оцінка об'єктів права інтелектуальної власності для потреб бухгалтерського обліку / *О.Л.Біляченко* // Вісник Житомирського державного технологічного університету «Економічні науки».- 2007.- №2(44).- С.7-12. 3. *Веретюк К. В.* Методи оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності / *К.В.Веретюк* [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Pravo/75294.doc.htm 4. *Ивлиева, Н.Н.* Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности/ *Н.Н.Ивлиева, Д.В.Шишляев* / М., Московская финансово-промышленная академия, 2006. –207 с. 5. *Ілляшенко С.М.* Розробка наукових основ маркетингу інновацій : звіт про НДР (проміжний) / Керівн. *С.М. Ілляшенко*. — Суми : СумДУ, 2009. — 300 с. 6. *Косенко А.В.* Обґрунтування методичних підходів до визначення ціни ліцензії/ *А.В.Косенко*//Управління розвитком.- 2006.- №7.- С.39-42. 7. *Крыжнский Г.К.* Стратегический технологический менеджмент / *Г.К.Крыжнский*.- Х.: НТУ «ХПИ», 2003.- 448с. 8. *Махнуша С.М.* Проблеми вартісної оцінки та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності у контексті маркетингу інновацій / *С.М. Махнуша* // Механізм регулювання економіки : Міжнар. наук. журнал. – Суми : Вид-во СумДУ. – 2009. – Т. 2, № 3. – С. 49-55. 9. Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності, затверджена Наказом Фонду Державного майна України від 25.06.2008 р. №740 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/740>. 10. Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 N 1185 // Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> 11. Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності / Тематична збірка // Укладачі: *П.М.Цибульов, Г.Н.Сердюк, С.М.Болелій*. - К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2005. - 328 с. 12. *Перерва П.Г.* Розвиток маркетингових методів формування ціни на наукову продукцію [Текст] / *Перерва П.Г., Косенко А.В., Доліна І.В.* // Сборник научных трудов "Вестник НТУ

"ХПИ" : Технічний прогрес та ефективність виробництва №7 - Вестник НТУ "ХПИ", 2011. – С.152-157. **13.** Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс: підручник: у 2 ч. / за редакцією П. Г. Перерва та ін. – Харків : Апостроф, 2011. – 1237 с. **14.** Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності : Навчальний посібник / П.М. Цибульов.- К. : Інститут інтелектуальної власності і права, 2005. - 108 с. **15.** Шаранова Н.А. Коммерціалізація інтелектуальної власності в сучасних умовах / Н.А.Шаранова.- М.: Финансовая академия, 2000.- 189с. **16.**Шупова, Е.В. Оценка интеллектуальной собственности / Е.В.Шипова: Учеб.пособие.– Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2003.– 122 с. **17.** Ankur Singla Valuation of Intellectual Property / Singla Ankur // [Electronic resource]. – Mode of access: <http://bus6900.alliant.wikispaces.net/file/view/article233.pdf> **18.** Gordon V. Smith Valuation of Intellectual Property and Intangible Assets / V.Gordon Smith, L. Parr Russell, // Third edition.- New York : John Willey & Sons, 2000.- 515 p.

Bibliography (transliterated): **1.** Babij P.S. *Formuvannya sistemi ocinjuvannya intelektual'noi vlasnosti v Ukraini*: avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.03 S. S. Babij ; Nac. un-t vod. gosp-va ta prirodokoristuvannya. — Rivne, 2011. — 19 p. **2.** Biljachenko O.L. *Ocinka ob'ektiv prava intelektual'noi vlasnosti dlja potreb buhgalters'kogo obliku* O.L.Biljachenko Visnik Zhitomir'skogo derzhavnogo tehnologichnogo universitetu «Ekonomiczni nauki».- 2007.- №2(44).- P.7-12. **3.** Veretjuk K. V. *Metodi ocinki vartosti prav na ob'ekti intelektual'noi vlasnosti* K.V.Veretjuk [Elektronnij resurs].- Rezhim dostupu: http://www.rusnauka.com34_NIEK_2010Pravo75294.doc.htm **4.** Ivlieva, N.N. *Ocenka stoimosti nematerial'nyh aktivov i intelektual'noj sobstvennosti* N.N.Ivlieva, D.V.Shishljaev M., Moskovskaja finansovo-promyshlennaja akademija, 2006. –207 p. **5.** Illjashenko S.M. *Rozrobka naukovih osnov marketingu innovacij : zvit pro NDR (promizhnyj)* Kerivn. S.M. Illjashenko. — Sumi : SumDU, 2009. — 300 p. **6.** Kosenko A.V. *Obruntuvannya metodichnih pidhodiv do viznachennja cini licenzii* A.V.KosenkoUpravlinnja rozvitkom.- 2006.- №7.- P.39-42. **7.** Kryzhnyj G.K. *Strategicheskij tehnologicheskij menedzhment* G.K.Kryzhnyj.- H.: NTU «KhPI», 2003.- 448s. **8.** Mahnusha S.M. *Problemi vartisnoi ocinki ta komercializacii ob'ektiv intelektual'noi vlasnosti u konteksti marketingu innovacij* S.M. Mahnusha Mehanizm reguljuvannya ekonomiki : Mizhnar. nauk. zhurnal. — Sumi : Vid-vo SumDU. — 2009. — Т. 2, № 3. - P. 49-55. **9.** *Metodika ocinki majnovih prav intelektual'noi vlasnosti, zatverdzena Nakazom Fondu Derzhavnogo majna Ukraini vid 25.06.2008 r. №740* [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/law/show/740>. **10.** *Nacional'nij standart № 4 «Ocinka majnovih prav intelektual'noi vlasnosti», zatverdzenij postanovoju Kabinetu Ministriv Ukraini vid 03.10.2007 N 1185* Zakonodavstvo Ukraini [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua> **11.** *Ocinka prav na ob'ekti intelektual'noi vlasnosti* Tematiczna zbirka Ukladachi: P.M.Cibul'ov, G.N.Serdjuk, p.M.Bolelij. - K.: Institut intelektual'noi vlasnosti i prava, 2005. - 328 p. **12.** Pererva P.G. *Rozvitok marketingovih metodiv formuvannya cini na naukovu produkciju* [Tekst] Pererva P.G., Kosenko A.V., Dolina I.V. Sbornik nauchnyh trudov "Vestnik NTU «KhPI» : Tehnichnij progres ta effektivnist' virobництва №7 - Vestnik NTU «KhPI», 2011. - P.152-157. **13.** *Upravlinnja innovacijnoju dijalo'mistju: magisters'kij kurs: pidruchnik: u 2 ch. za redakciju P. G. Pererva ta in.* – Kharkov : Apostrof, 2011. – 1237 p. **14.** Cibul'ov P.M. *Osnovi intelektual'noi vlasnosti* : Navchal'nij posibnik P.M. Cibul'ov.- K. : Institut intelektual'noi vlasnosti i prava, 2005. - 108 p. **15.** Sharanova N.A. *Kommercializacija intelektual'noj sobstvennosti v sovremennyh uslovijah* N.A.Sharanova.- Moscow: Finansovaja akademija, 2000.- 189s. **16.** Shipova, E.V. *Ocenka intellektual'noj sobstvennosti* E.V.Shipova: Ucheb.pособie.– Irkutsk: Izd-vo BGUJEP, 2003.– 122 p. **17.** Ankur Singla *Valuation of Intellectual Property* Singla Ankur [Electronic resource]. – Mode of access: <http://bus6900.alliant.wikispaces.net/fileview/article233.pdf> **18.** Gordon V. *Smith Valuation of Intellectual Property and Intangible Assets* V.Gordon Smith, L. Parr Russell, Third edition.- New York : John Willey & Sons, 2000.- 515 p.

Надійшла (received) 10.11.2014